

För en folkets kultur

Ett bidrag till diskussionen om hur vi skall se på
begreppet Folkets kultur

Jan Fredriksson

Helsingborg 5 mars 2020

Folkets kultur

För en folkets kultur är en central paroll för Folket i Bild/Kulturfront och anger en huvudinriktning för vårt arbete – kampen om kulturen.

När vi talar om folkets kultur, vad menar vi då? Hur skall vi definiera folkets kultur? Det är en paroll som är svår att avgränsa då den rymmer väldigt många olika tolkningar. Var och en av oss fyller begreppet folkets kultur med olika betydelser och företeelser. Nedan är ett försök att beskriva vad Folkets kultur kan vara.

När vi talar om folket så gör vi det i en bred bemärkelse. Men samtidigt avgränsar vi det uppåt. Till folket räknas exempelvis inte överheten, inte heller eliterna inom media och finanskapitalet och bolagsdirektörena. När vi talar om folkets kultur delar vi Vilhelm Mobergs perspektiv i Min svenska historia. I förordet skriver han att i de historieböcker han fick läsa som skolpojke var det kungarnas historia och deras krigsäventyr. Han saknade de som ”besått och avbärgat åkrarna, de som fällt skogarna och röjt vägarna, byggt slotten...”

Moberg ville med Min svenska historia berätta om de människor som glömdes bort. Den svenska allmogen. Detta är också vårt motto. I vårt samhälle pågår en kontinuerlig kamp om vårt tänkande, vårt medvetande och vad som anses vara intressant och viktigt att skildra. Det ständiga flödet av texter och bilder i media påverkar vår syn på samhället och oss själva. Vi vill med vår tidning ta upp kampen om det samhällseliga medvetandet.

Hur vårt medvetande formas är naturligtvis en komplicerad process. Hur vi upplever och tolkar den värld vi lever i är inte entydigt. Vi har alla olika erfarenheter av samhället, vi har levt olika liv som på olika sätt format vårt medvetande. Men samtidigt delar vi också erfarenheter med andra grupper i samhället som både kan vara klassmässigt och bestämda utifrån grupptillhörighet. Återgår vi till Vilhelm Moberg så skriver han att ”Min historiesyn är bestämd av de upplevelser och erfarenheter av svenska folket som jag fått genom mitt ursprung. Detta bör främst sägas: Om jag varit född i en annan miljö, i en annan folkklass, hade jag också skrivit en annan historia.”

*

Vilhelm Moberg beskriver hur han i skolan endast fick ta del av kungarnas görande och låtande. I stor utsträckning upprepar media i dag denna historiesyn men istället för kungarna är det den välbeställda medel- och överklassen och allehanda kändisar som vi möter när vi öppnar en dagstidning eller slår på TV. Det är ju därför som en Tom Alandh med sina finstämda igenkännande tevereportage om folk i allmänhet kan ses som något udda och unikt.

Men det är inte samhällets elit som gör historien. När vi sätter folket främst så är det också en insikt om att det är folket som är den drivande kraften i historien. Det är den väg folket väljer som faller utslaget på gott och ont. Därav nödvändigheten av att ta strid om kulturen, om människornas tänkande, om makten över det samhällseliga medvetandet. Folket väljer väg utifrån hur de vid olika tillfällen uppfattar och tolkar situationen i samhället. De kan passivt följa våra makthavare eller välja att göra motstånd.

Gruvstrejken vid LKAB:s gruvor 1969 är ett exempel på där arbetarna bryter mot samförståndsandan som hade rått på svensk arbetsmarknad sedan Saltsjöbadsavtalet undertecknades 1938 och går sin egen väg. Under en längre tid hade det rått ett missnöje bland gruvarbetarna med arbetsförhållandena i gruvorna inom det statliga gruvbolaget LKAB. Det var rationaliseringarna, tidsstudier, arbetsmiljön och lönerna. I december 1969 bröt det ut en spontan strejk som började som en sittstrejk bland borrhare, laddare och truckförare i Leveäniemigruvan i Svappavaara. Strejken spred sig till de andra gruvorna inom det statliga

gruvbolaget LKAB och kom att omfatta mer än 4500 gruvarbetare i Kiruna, Luleå, Malmberget och Svappavaara.

Strejken riktade sig inte bara mot LKAB:s företagsledning utan också mot fackets attityd till dem. I riksdagen tog LO:s ordförande avstånd från strejken. Strejken blev på detta sätt ett exempel på Vi och Dom i samhället. Folket mot en styrande samhällselit. Det är inte svårt att tolka det så mot bakgrund av att sex miljoner kronor samlades in över hela landet till de strejkande. På så sätt fick strejken en stor symbolisk betydelse och gruvarbetarnas gemensamma kamp fick en avgörande betydelse för svenska samhällsutvecklingen. Strejken inspirerade andra arbetare runt om i landet att strejka för bättre villkor. Det var flera år av strejker och kulminerade med skogsarbetarstrejken 1975. Strejkerna gjorde att LO kunde driva krav på tryggare anställningar i form av LAS.

För gruvarbetarna resulterade strejken i att bland annat ackordslönerna avskaffades och månadslön infördes och lönen höjdes med 14 procent. Men det var inte bara de konkreta arbetsvillkoren som förändrades utan strejken påverkade också mentaliteten och synen på sig själva bland arbetarna. Harry Isaksson i Malmbergets strejkkommitté berättar att:

”Det är egentligen det som är det viktiga med strejken, civilkuraget ökar så enormt. Arbetarna får klart för sig vilken jävla betydelse klassen har, hur beroende bolaget är. /.../ Under en strejk kommer man underfund med att man har makt.”¹

*

Att växa som människa och komma till insikt om vilken betydelse man har som kollektiv i samhället är en viktig process i alla uppror. Att lyckas bryta en kvävande känsla av att det inte går, att övermakten är för stark. Detta kan vi se dagligen och över tid i vårt samhälle.

Gruvstrejken kom inte bara att handlade om nog så viktiga frågor som arbetsmiljö och kronor och ören utan också om hur man växte och blev en annan människa. Detta hände både på nationella och kommunal nivå då demokratin erövrades 1918. Det var ett systemskifte som ägde rum då stora delar av svenska folket gick från att vara undersåtar till att bli fullvärdiga medborgare. Nya grupper av människor kom nu att sätta sin prägel på såväl den nationella som den lokala politiken. Tidigare då skattekraften avgjorde hur många röster man kunde lägga bakom ett förslag till beslut var det de välbeställda som bestämde den lokala politiken.

Rösträttsreformen 1918 ledde på kommunal nivå till ett stort folkligt politiskt deltagande i kommunala nämnder och styrelser. Under tidigt 1950-tal nådde denna process sin kulmen med ca 200 000 personer på olika förtroendeuppdrag. Den gamla överhetsstatens elit bestod främst av välbeställda köpmän, fabriksägare, militär, ämbetsmän och präster. Efter 1918 trädde nu istället nya grupper in på den offentliga scenen och bestämde färdriktningen. Det var hemsamariter, sjukvårdsbiträden, hantverkare, folkskollärare, spårvagnsförare med flera.

Rösträttsreformen 1918 handlade inte bara om allas rätt att delta i politiken utan också om det komplex av normer, värderingar och förväntningar kring det gemensamt angelägna som finns i ett samhälle vid en viss given tidpunkt och som styr medborgarnas uppfattningar om vad som är möjligt att göra i dessa frågor. Det var ju detta som ligger bakom välfärdssamhällets framväxt. Det nyliberala tankegodset som nu bryter ner vårt samhälle visar hur folket i Sverige har förlorat i politisk inflytande till förmån för nya politiska eliter.

För många politiker med låg formell utbildning kom det politiska engagemanget att fungera som en fortsättningsskola och för en del av dem också en social revansch. Genom politiken fick de möjlighet att delta i sammanhang där de kanske aldrig skulle ha funnits med annars. Kommunpolitikern Börje Andersson berättar att ”Både de fackliga och politiska uppdragen har varit ett lyft för mig som människa.” Liknande erfarenheter har Eina Karlsson från sitt

engagemang som kommunpolitiker. ”En ödets nyck var att jag, med sexårig folkskola bakom mig, kom att verka inom skolväsendet under trettio år.²

*

Arbetet och arbetsplatsen är en viktig plats i våra liv. Här tillbringar många en tredjedel av sin vardag. De erfarenheter man gör får naturligtvis för många en avgörande betydelse för hur de uppfattar både samhället och sig själva. I Maja Ekelöfs dagboksanteckningar, ”Rapport från en skurhink”, får vi ta del av en ensamstående mammas kamp för att hålla familjen flytande. Boken är på många sätt fortfarande aktuell. Maja Ekelöf skildrar sin oro och bekymmer över att få ekonomin att gå runt och hennes bekymmer över hur det skall gå för hennes barn som ju hade återkommande arbetslöshet.

Maja Ekelöf skildrar hur det är att befinna sig på de lägre våningarna i klasssamhället. Ekelöf citerar Harry Martinsson ”Bristens ångest”. En ångest som sätter sina klor i den som inte har det som så många andra har. Denna ”bristens ångest gör ofta att den fattige övervärderar det han inte har och felvärderar oändligt mycket. Det är fattigdomens tragik”. Ekelöfs reflektioner är hennes erfarenheter från hennes arbete som lågavlönad städerska, en erfarenhet hon förmodligen delar med många andra lågavlönade kvinnor. Ångesten och fattigdomen bidrar till att skapa en syn på sig själva som otillräcklig och inte duga när hon drömmer om ett annat jobb och en annan framtid. Vem ”vill anställa en människa med svullna händer, vattniga överansträngda ögon och slitna kläder. Inte i vårt fina samhälle. Nej städerska borta och hemma, det är framtidsutsikterna.”

Vilhelm Mobergs resonemang om ursprungets betydelse är en viktig förklaring till hur vi uppfattar och ser på oss själva. Zlatan Ibrahimovizs självbiografi är ett bra exempel på detta. Han hade en stökig uppväxt i Malmö. Föräldrarna var skilda och det var ständigt ont om pengar. Pappan drack för mycket alkohol. Zlatan ger en inblick i barnfattigdomen och hur den påverkar en själsligt på samma sätt som Maja Ekelöf berättar om sitt liv som städerska. Vi får också ta del av hur segregationen i Sverige ser ut. Att unga människor knappt lämnade sin stadsdel och inte kände igen sig i världen utanför. Zlatan ser vårt samhälle underifrån och sätter fingret på klassmotsättningarna i vårt samhälle och den revansch som han ständigt var ute efter.

Vår klasstillhörighet och plats i samhället utgör en del av våra kollektiva erfarenheter som påverkar hur vi agerar, tänker och orienterar oss i samhället. De är formade i oräkneliga vardagssituationer med början i den tidigaste barndomen, i familjen, skolan och resten av livet. Det är sådana erfarenheter som gör att man känner att man inte hör hemma, att man inte passar in. Det är ett kulturellt bagage som talar om vem vi är. Detta är något som både Zlatan och Maja Ekelöf visar inte är så lätt att skaka av sig.

*

Den grekiska filosofen Herakleitos lär ha sagt att ”Man kan inte stiga ner två gånger i samma flod” som ett uttryck för att allting är i rörelse och förändras. I Kommunistiska Manifestet uttryckts det som ”Allt fast och beständigt förflyktigas.” Under ytan är alla samhällen sprängfyllda av konflikter som in emellan kommer upp till ytan och får ett utbrott likt en vulkan. Det är dessa konflikter, en del skulle skriva klasskonflikter, som driver samhället framåt. Man kan välja att låtsas som om de inte finns men då lämnar man bara över åt andra att formulera dem.

De flesta av oss söker inte konflikter. Kan vi bara sitta ner och resonera om saken skall vi nog komma överens. Det är jobbigt att strida. Överheten känns så stark och oöverbärlig. De sitter på alla maktens resurser. Men plötsligt spricker fasaden upp och blottar sprickorna i samhället. Strejken i LKAB-gruvorna 1969 är ett exempel. Gula västarnas protester i

Frankrike mot planerade prishöjningar på bensin är ett annat. Ockupationen av BB i Sollefteå är ytterligare ett exempel. Regionrådet Glenn Nordlunds (S) önskan att få ett slut på ockupationen har snarast ökat kampviljan bland de nu nära 3 000 ockupanterna. Hans uttalande att "Det är inte rimligt att ha en ockupation som pågår hur länge som helst", satte istället fart på jubileumsplanerna. I Helsingborg har det moderata kommunalrådet styrt i 14 år. Visserligen har det mullrat i folkdjupet och han tvingats backa med sina kontroversiella förslag. Men så händer det. Skall kommunens energiverk säljas eller inte engagerade helsingborgarna som tvingar fram en folkomröstning. En förkrossande majoritet av helsingborgarna på 96,4 procent säger NEJ.

*

Begreppet kulturell hegemoni är ett viktigt begrepp när man vill försöka förklara varför de styrande kan styra trots skriande orättvisor som drabbar dem de styr över. Vi ser många exempel på detta då folk låter sig styras eller passiviseras när de istället borde revoltera och gå man ur huse för att byta styre. För oss inom Folket i Bild är det ett begrepp vi tar på djupaste allvar. När vi talar om folkets kultur så är det också maning till kamp mot den kultur som håller folket nere.

Med kulturell hegemoni så menas kulturell dominans. Hur den härskande eliten styr genom att inte bara genom att kontrollera de ekonomiska resurserna i ett samhälle, utan också genom att kontrollerar hur vi uppfattar, tolkar och värderar olika samhällsföreteelser så att den härskande klassens världsåskådning accepteras som norm. Det pågår med andra ord en ständig kamp om tolkningsföreträde.

I arbetarrörelsens barndom tog man kampen om tänkandet på största allvar. Tidigt startade man diskussionsklubbar, bibliotek, studiecirklar, tidningar och sedermera ABF. Drivkraften bakom arbetarrörelsens bildningsarbete var den klasskamp man förde mot både kapitalisterna och den borgerliga regeringen om den politiska makten i landet.

Av de tidiga studiecirklar vi känner till ifrån efterlämnat material framgår att de var cirklar med egna stadgar, ekonomi och ett litet bibliotek. De viktiga med cirkelarna var att de hade ett varierande innehåll och att de stimulerade deltagarna till egna studier. Bildningsverksamheten fick inte vara ett passivt intagande av kunskap. Det måste vara arbetarnas eget verk, som det uttrycktes.

Oscar Kärrman var aktiv i ABF i Helsingborg på 1920-talet och säger på frågan vad det var som var viktigt med verksamheten: "Det som drev ABF:arna var bildningstörst". Bevarande handlingar från studiecirkeln Aktiv kan vi ta del av hur arbetet i cirkeln bedrevs. På två efterföljande möten höll två medlemmar anförande om August Strindberg och Johan Falkberget och deras författarskap. Vid ett senare möte beslöt cirkeln att de skulle ha studiecirklar i kommunal- och statskunskap. I en efterlämnad boklista över inköp av litteratur finns här en blandning av facklitteratur och skönlitteratur. Allt ifrån Frölens Konversationslexikon, Industrin i den socialistiska staten, Det kristna dogmsystemet till Skriet från Vildmarken av Jack London och amerikanska humorister av bl.a. Mark Twain.³

Kampen för att bygga Folkets hus, det fria ordets boning, var ju också en kamp för att kunna samlas och diskutera de frågor som var viktiga för den tidiga arbetarrörelsen. Arbetarna var många gånger utestängda från samlingslokaler och fick hålla sina möten i det fria. I Kristianstad invigs 1890 landets första Folkets hus och 1893 invigs det första Folkets Park och 1912 bildades ABF. Samtidigt med att man kämpade att bygga Folkets hus och Folkets park startade man också ett stort antal tidningar som Arbetet i Malmö, Socialdemokraten i Stockholm och fackföreningsbaserade medlemstidningar. Folket i Bild som vår tidning är en arvtagare till började utkomma 1934.

*

Det är inte svårt att imponeras över kraften och viljan i arbetarrörelsens barndom att strida för att föra ut sin syn på de aktuella samhällsfrågorna. Med små medel lyckades man bygga en imponerande rörelse. I detta liknade man frikyrkorörelsen och nykterhetsrörelsen.

Samtidigt som arbetarrörelsen tog upp kampen över tänkande genom cirklar, tidningar och Folkets hus fanns det en motsatt tendens inom arbetarrörelsens som vi kan se som ett uttryck för borgarklassens kulturella hegemoni. Vilde arbetarklassen erövra den politiska makten gällde det att de behärskade den "bestående kulturen", som ABF:s studieorganisatör och dominerande ideolog Gunnar Hirdman uttrycker det i skriften "Arbetarbildning – linjer och mål". Den "härskande klassen" härskade då den besatt "de inre och väsentliga egenskaperna, i kraft av vilken den blivit en härskande klass".⁴

Den "bestående kulturen" var enligt Gunnar Hirdman något som stod över klasser och klassintressen. I skriften "Kanske ett kulturprogram" ansåg Hirdman att kultur har en "inre" och en "yttre" kärna. Det var den inre kärnan som stod över klasserna och levde sitt eget liv genom seklerna. Och det var de klassiska verken som var den "inre" och "bestående kärnan". Den prägel som enskilda satte på kulturen var endast något som hörde till "kulturens yttre avigsidor" och av mindre värde.⁵ Utifrån denna syn på kultur avvisade Rickard Sandler, en av initiativtagarna och grundarna till ABF, i skriften "Mångfald eller enfald" föreställningen om den "nutida arbetarklassen som skapare av en ny kultur, helt annan än den borgerliga" vara en "konstruktion i intellektuella hjärnor".⁶ I skriften "Kulturell demokrati" skriver Gunnar Hirdman "Understundom måste man erkänna att kulturens värden beror mera på fåtalets geni än på flertalet arbete och flit. Delaktighet i kulturlivet leder till att de många måste lära sig respektera de få andligen högstående. Massan måste respektera eliten".⁷

Kanske berodde det här sättet att se på kultur på att många inom arbetarrörelsens ledarskikt blev ämbetsmän i staten. Det är en syn på kultur som är den raka motsatsen till den vi inom Folket i Bild står för. Vi bejakar den kultur som emanerar från folkets vardag och erfarenheter. Tyvärr har vi under flera decennier sett hur arbetarrörelsen gjort sig av med den ena tidningen efter den andra jämte sina förlag – allt det som arbetarrörelsen en gång i tiden byggde upp för att kämpa om det samhälleliga medvetandet. En kamp om hur samhället skulle utformas. Det har varit en enda lång rad av reträtter där man accepterat större ekonomiska klyftor, skolutbildning har blivit en handelsvara, det sociala skyddsnet som en gång byggdes upp har fått allt större maskor. Nu har slutligen turen kommit till Arbetarrörelsens Bibliotek och Arkiv. När Sverigedemokraterna bygger en tankesmedja för att ta upp kampen om kulturen då lägger arbetarrörelsen ner sitt viktigaste bibliotek och arkiv. Sverigedemokraterna har förstått det som tjänstemännen inom arbetarrörelsen inte förstått: vill man erövra och behålla makten måste man också kämpa om det samhälleliga medvetandet. "Den som kontrollerar det förflutna kontrollerar framtiden. Den som kontrollerar nutiden kontrollerar det förflutna", skrev George Orwell i romanen "1984".

*

När vi hitintills har pratat om kultur har vi menat att det handlar om vårt medvetande, hur vi uppfattar och tolkar den värld vi lever i. Men vi måste också använda begreppet i en bredare form som inkluderar mänsklig aktivitet, hur vi lever våra liv. Det är ju vår vardag och våra handlingar som bidrar till att forma vårt medvetande och gör oss till människor.

Vi försöker utgå ifrån Vilhelm Moberg när han ville skriva en annan svensk historia än kungarnas. Hans författarskap utgick från folket och deras liv och leverne. Den svenska allmogen. Detta är också vårt motto.

Vi vill att det svenska folkets vardag, hur vi lever, våra drömmar och förhoppningar, skall synas i våra spalter. Vi vill träda fram i offentligheten som fullvärdiga individer och inte bara som utfyllnad i nyhetsflödet. Människors liv och leverne är viktigt att lyfta fram i Fib/K. Det är vårt uppdrag.

Därför måste vi när talar om kultur också rikta vår uppmärksamhet mot folkets vardagsliv. Hur är det att leva och växa upp i våra förorter, vad ägnar vi vår fritid åt, vad äter vi och hur tillagas det, vilka drömmar och förhoppningar har de unga som växer upp i de utsatta områdena, hur är det att vara pensionär i dagens Sverige. Då folket inte är något enhetligt och homogent vill vi lyfta fram de olika erfarenheter och traditioner som finns inom folket. Egentligen är bara vår fantasi som sätter gränsen för vad vi bör ta upp i vår tidning. Vi vill, för att tala med Hoola Bandoola Band, tala så att alla kan fatta. Så att alla kan förstå. Både om det som är roligt och men också om det som är svårt. Det låter allvarligt och högtravande och allvarligt är det ju. Vi vill vara ett alternativ till mainstreammedia.

*

Inom Folket i Bild ser vi också som ett viktigt uppdrag i kampen för en folkets kultur att vi värnar om vårt stora kulturarv som utgörs av vad tidigare generationer skapat. Kulturarvet är inte statiskt utan något som ständigt förändras och omformuleras. Varje tid bildar sig en egen uppfattning om vad som är kulturarv och vad det betyder. Vårt kulturarv omfattar vad våra tidigare författare, kompositörer och konstnärer skapat. Men också fysiska lämningar som Folkets hus, hällristningar, vikingaskepp, statarlängor, bondgårdar, värdefulla stadsmiljöer etc.

Vårt kulturarv utgör en viktig del av vårt kulturella bagage som vi oftast omedvetet ochoreflekterat bär med oss. Ett exempel på detta är ålfisket med stark kulturell betydelse vid den skånska östkusten längs Hanöbukten. Det är en viktig del i det lokalt förankrade kulturarvet som representerar en unik matkultur och lokalt förankrat hantverk, skriver Patrik Svensson i Ålevangeliet. Att ålfiskare är något man föds till, ett hantverk som traderas från generation till generation. Hur man syr en ålahomma, hur man flår en ål, hur man tolkar ålens rörelser under vattenytan och läser av havet och vädret. Ålafisket har lämnat historiska märken efter sig i form av ålabodar som ibland är halvt nergrävda i sanddynerna oftast med dörren mot havet. De har många gånger fått namn efter fiskare som brukat dem och har namn som Jeppes bod, Nilsaboden, Rompaboden och Smugglareboden. På stranden kan man se tjocka stolpar sticka upp i en liten gruppering. Det är stolpar som använts för att hänga fiskeredskap i för torkning eller lagning.

*

Folket i Bild/Kulturfront är på många sätt en unik tidskrift i modern svensk mediahistoria. Vi tar inte emot presstöd, det är medlemmarna som äger tidningen och styr innehållet i tidningen genom en av styrelsen utsedd redaktionskommitté. Att vi inte tar emot statligt presstöd gör att vi inte blir beroende av statens välvilja utan måste-lita till våra läsare och medlemmar. Att vi är och har varit beroende av våra läsares engagemang för tidningen har varit tidningens styrka under alla år.

Som tidning och förening verkar vi inte i ett samhällsligt vakuum. Vi är medvetna om att vårt tänkande och våra val formas i ett samhällsligt sammanhang. Därför måste våra texter också på olika sätt spegla det samhälle vi lever.

I Sverige fortsätter nermonteringen av välfärdssamhället som vi sett det senaste decennier samtidigt som de ekonomiska klyftorna i samhället blir allt större. Sjukvården och äldreomsorg går på knä, vi har en skola där skolföretagens rätt till vinst går före barnens rätt till en kvalitativ god skolundervisning, där maskorna i det skyddsnet som byggts upp i form av a-kassa, sjukförsäkring och pensioner får allt större hål och där pensionssystemet har resulterat i

allt fler fattigpensionärer. Vi lever under marknadens tyranni som Björn Elmbrant skriver samtidigt som vi har en riksdag som är helt oförmögen att hantera dessa problem.⁸

Sveriges kommuner och regioner står inför ett allvarligt ekonomiskt läge. Stora besparingar och nedskärningar drabbar fortsatt skola, sjukvård och äldreomsorg. Enligt SKL behövs drygt 500 000 flera anställda inom välfärden fram till 2026 för att möta de ökade behoven och pensionsavgångar. Enligt finansdepartementet saknas 90 miljarder kronor fram till 2026 för att täcka det ökade behoven.

Vi ser också hur motsättningarna mellan stad och land ökar då det blir allt svårare att leva och var verksam i landsorten. Varken i storstäderna eller landsorten byggs det bostäder i tillräcklig omfattning för att täcka det behov som finns. En misslyckad integration av immigranter har skapat s.k. utsatta bostadsområden med trångboddhet, hög arbetslöshet och dåliga skolresultat.

Vi ser också hur motsättningarna hårdnar i vår omvärld. Vi står inför stora problem som hotet om ett förändrat klimat, ekonomisk kris och risken för kärnvapenkrig. Det sker idag en omfattande omstrukturering av den geoeconomiska och politiska makten där västvärlden med USA i spetsen trängs tillbaka av länder som Kina, Ryssland, Iran med flera länder. USA uppträder alltmer som en maffiastat gentemot sin allierade som intar rollen som vasaller. Sverige är en del i detta stormaktsspel där vi framstår som en klientstat till USA.

Allt detta påverkar också samtalsklimatet. Den fria debatten och åsiktsbildningen i Sverige har blivit alltmer auktoritär och enkelriktad. Den så kallade åsiktskorridoren har blivit allt smalare. Ofta etableras i media ett synsätt, en s.k. diskurs, som sedan snabbt blir dominerande istället för att leda till livlig debatt eller ifrågasättande. Exempel på detta är migration/flyktingar, klimat, Nato, Ryssland, kriget i Syrien och Libyen.

Det spelar ingen roll om det är Aftonbladet (kultursidan undantagen), Dagens Nyheter eller Rapport och Aktuellt. Den mångfald av media vi har är skenbar då det verkar som det finns en kommandocentral som ger order om vilken hållning media skall inta. Alla som det minsta avviker stämplas ut som rasister, klimatförnekare, Putinkramare etc. Att det är så kanske hänger samman med den mediakoncentrationen vi har i Sverige där två bolag (Bonnier och Schibsted) och svenska staten äger all större media i Sverige.

Helsingborg den 5 februari

Jan Fredriksson

¹ Wikipedia 2020.

² Folkhemmets sociala ingenjörer. Jan Fredriksson. 2015.

³ Arbetarnas Bildningsförbund i Helsingborg 70 år. Jan Fredriksson, Torgny Fransson 1990.

⁴ Arbetarbildning. Linjer och mål. Gunnar Hirdman 1933.

⁵ Kanske ett kulturprogram. Gunnar Hirdman. 1948.

⁶ Mångfald och enfald. Rickard Sandler 1937.

⁷ Kulturell demokrati av Gunnar Hirdman 1938.

⁸ Marknadens Tyranni och hur vi kan rädda demokratin. Björn Elmbrant 2019.